

ŠORMOVÁ, Eva: *Divadlo na tahu. Těž bibliografie. Heslo in: Česká divadla. Encyklopedie divadelních souborů. Praha, DÚ 2000, s. 109-111. SKLEP. 1971-1999. Sest. David Vávra. Praha, Pražská scéna 1999. 268 s. URBÁNEK, Zdeněk: Ještě jednou Orten a okolí. Literární noviny 1994, č. 45, s. 7, 10, 11. VEDRAL, Jan: Od módy k názoru. (Křeč.) AS 1985, č. 6, s. 8. VORÁČ, Jiří: *Divadlo a disent. (Divadlo na tahu.) In: Otázky divadla a filmu 1. Brno 1998, s. 23.**

Dramatická výchova, dětské divadlo a recitace

JOSKOVÁ, Zdena: *Soubor životopisných článků (Z. Jirsová, R. Marušák, V. Dřevíková, E. Machková) a bibliografie (Jaroslav Provozník). Tvořivá dramatika 2001, č. 1, s. 28-32. MACHKOVÁ, Eva: Soubor životopisných článků (Jaroslav Provozník, Eva Hanžliková, Eva Polzerová, Zuzana Jirsová) a bibliografie. Tvořivá dramatika 2001, č. 1, s. 1-14.*

Opera

CČAD, s. 24: barokní opera; s. 29: opereta Verbování na Koňském trhu regenschoriho Jana Tučka; s. 71: operní repertoár konce 19. stol.; s. 72: 1869 ochotnické provedení Prodané nevěsty na Žofíně; s. 77: vystupování profes. zpěváků Prozatímního divadla s ochotníky; s. 130: Opera Studio. KLEVETOVÁ, Vladimíra: Padesát pět let Pražské zpěvohry. Kulturní práce 1986, č. 16, s. 10. KOHOUT, Jaroslav: *Hop sem, hop tam. Praha, Kanzelsberger 1991. 267 s. KOMORNÍ zpěvohra. Heslo in: Československý hudební slovník. Sv. 1. Praha, Státní hudební vydavatelství 1965, s. 701. PĚT LET Opery Studio v Praze. Praha, nákladem Opery Studio 1936. 21 s., 3 obr. PLAVEC, J.: František Škroup. Praha 1941. PRAŽSKÁ zpěvohra. Heslo in: Československý hudební slovník. Sv. 2. Praha, Státní hudební vydavatelství 1965, s. 358-359. VODĚRA, Miroslav: *Jak cestuje opera. Dvě představení Rusalky v Čelákovicih. (Pražská zpěvohra.) Svoboda 11. 11. 1986, s. 5. VODĚRA, Miroslav: Z lásky k hudbě a zpěvu. (Pražská zpěvohra.) AS 1987, č. 1, s. 12.**

Jiné žánry

CČAD, s. 132: sletové scény. MARGINÁLIE o pantomimě. Sborník. Praha, SČDU 1986. NOVÁK, Mirek: *Jak jsme začínali... šminky, múzy, osudy. Praha, Koršach 1994. 175 s. POKYNY pro slavnostní hru. (Sletové scény na Vltavě, 20. léta 20. stol.) Tisk ČOS. 1 s. SÚA: Fond ČOS. 1 s. Kopie KART. POLLERT, Emil: *Slavnostní hra na Vltavě a velká voda. (Sletové scény na Vltavě, 20. léta 20. stol.) Rkp. 1926. SÚA: Fond ČOS, ka 797. Kopie KART. SLOVANSTVO bratrské. Brožura. (Sletové scény na Vltavě, 20. léta 20. stol.) Praha, ČOS 1926. 32 s. SÚA: Fond ČOS, ka 797.**

Uložení dokumentace k části Praha-obecně, bez místního vymezení

A hl. města Prahy: Dramatická beseda Bujarost, 1930-1944. Ev. č. pomůcky 26; Kroužek Šimanovský, 1904-1919. Ev. č. pomůcky 27; Pražský okrsek ÚMDOČ, 1944-1945. Ev. č. pomůcky 83; Trousilova stará garda ochotnictva Velké Prahy, (1861) 1928-1957. Ev. č. pomůcky 33. NM, odd. dějin tělesné výchovy a sportu: Fond Sokol. 88/2222 Sletová scéna Kde domov můj; 88/2223 Slovanské bratrstvo - hra na Vltavě; 88/2214 Scéna Libuše věští slávu Prahy; 85/2176 Slavnost na Vltavě; 85/2177 Nastolení Libušino. SÚA: Podání českých DS 1856-1948. Soupis v databázi MČAD. SÚA: Sletové scény na Vltavě, 20. léta 20. stol: Fond ČOS. VII. slet, 1920: 780/2554 Ideový návrh sletové scény a slavnosti na Vltavě 1919; 780/2555 Personální složení scénového odboru 1920; 780/2556 Zápis ze schůze scénového odboru 1920; VIII. slet, 1926: 797/2622 Návík a provedení slavnostní hry na Vltavě Slovanstvo bratrské, r. E. Pollert (o nezdařené premiéře), dopis Alf. Muchy o přípravě plakátu, 1925-1927; 802/2639-2642 Sletová scéna Kde domov můj, dokumentace 1925-1927.

KAŠKŮV okrsek ÚMDOČ. SÚA: Fond ZU Spolky 1941-1947, i. č. 426/1926/1944.

PRAŽSKÝ okrsek ÚMDOČ. SÚA: Fond ZU spolky 1911, i. č. 360/2126/1911; Fond ZU spolky 1911, i. č. 462/2126/1911, zal. 1911.

VALENTA, Jiří - JEDLIČKOVÁ, Juliana - ŽÁČKOVÁ, Eva: Soupis podání českých ochotnických divadelních spolků uložených ve Státním ústředním archivu v Praze 1856-1948. Bibliografická pomůcka pro Místopis českého amatérského divadla. Praha, IPOS-ARTAMA 2001-2002. Rkp. 223 s. KART.

SÚA, DNM. V textu označeno: SÚA: Podání českých DS 1856-1948. Soupis v databázi MČAD.

Loutkářské soubory, jejichž činnost nebyla vázána k určité části města a soubory nezařazené

Po 1770 v Praze počátek tradice uvádění vánočních loutkových her v betlémech, tzv. *divadlo v jeslích*, trvala do 80. let 19. stol. Vrchol oblíbenosti od pol. 19. stol. až do 70. let. Představení zah. krátká hra vánoční (narození Páně a koleda pastýřů, příchod tří králů a řádění Herodesa apod.), až poté nastalo vlastní vystoupení, sled scének a písniček („samorostlé, a vždy časové, ovšem že nikoli vybrané“) z pražského pouličního života s typickými figurkami lampáře, dráteníka, vandrovního, kominíka aj.

Hry ty byly provozovány na četných místech... v pokoutních hospůdkách nebo u hokynářů a častěji ještě v bytech soukromých, zvláště v dílnách menších řemeslníků. Místnosti ty označeny bývaly velkou svítlnou, na které se skvěl nápadný červený nápis: „Zde jsou jesle k vidění“... Vlastní hra vánoční byla tu pouze věcí vedlejší, obecnostvo k „jeslím“ vábily především časové hry opeřené říznými místními vtipy, satirickými šlehy, i politickými narážkami, jež ušly tu pozornosti v pohnutých tehdejších dobách velmi bdělých úřadů, a jež v v místnostech veřejných, zvláště divadlech, byly naprosto nepřipustny. Ladislav Novák: Loutkové divadlo, 1906.

19. stol.

Ochotnické LD na přelomu 19. a 20. stol. v protikladu k netvořivému, technicky, repertoárově i reprodukcí zastaralému LD kočujících profesionálů, působících na základě živnostenských licencí. Ve většině případů bylo nositelem invence a rozvoje. V té době vyniklo několik domácích (rodinných) divadel. 1889-1907 *Rodinné LD J. Scheinera* (V. A. Scheiner). *Rodinné LD J. J. Friče* (zakladatele ondřejovské hvězdárny), zde měly premiéru téměř všechny hry K. Maška - Fa Presto, např. Pohádkový zákon, Krasocitný Budulín, Kašpárek hvězdářem, Pyrokles, král tyrský, které svými podtexty, symboly, nadsázkami a paradoxy upoutaly jak dětské, tak dospělé diváky. *Rodinné LD poštovního úředníka Z. Weidnera* svým originálním technickým řešením a stylovou čistotou zaujalo natolik, že 1912 bylo vydáno v malé sérii Českým svazem přátel LD.

Po 1900

1902 *LD Klubu vlasteneckých přátel dr. Paříka a Třebenicka*, první spolkové LD v Praze, zal. jako zdroj příjmů pro pokračování v dobročinné činnosti lékaře V. Paříka (1839-1901, léta podporoval českou menšinu na Litoměřicku, hl. v Třebenicích). Ved. profes. loutkář J. Čadský, zapůjčil jevištní konstrukci a sadu řezbovaných marionet. Zah. v sále na Ferdinandově (Národní) třídě 25. Nespokojenost výboru s úrovní. Od 1903 ved. libeňský obchodník Al. Rada (1866-1951), h. v pivovaru u Fleků, zah. Břetislav a Jitka (F. Hurt). Představení středa, sobota, neděle, později denně. Večerní představení pro dospělé zah. lidový Faust, později zde premiéra Fausta v úpravě A. Krause a v přebásnění J. Vrchlického. 1903 zorganizovali 1. sjezd přátel LD, k této příležitosti nová scéna, dekorace a sada velkých marionet a za spoluúčasti amatérských hudebníků a profesionálních pěvců provedena Smetanova Prodaná nevěsta. Převládaly pohádkové hry pro děti, Rada sám autorem více než 100 her, většinou na známé pohádkové náměty, mj. Sedm havranů, Tři zlatá jablka, Čertův švagříček, často čerpal z báji a pověstí, z českých dějin se zdůrazněním vlasteneckých ideí, např. Královka (o Elišce Přemyslovně), vlastní adaptace činoherní klasiky, mj. Strakonický dudák. Též operní díla, Prodaná nevěsta, Čarostřelec, V studni s amatérskými hudebníky